

Prawo karne i prawo wykroczeń cz. 2

- [Wprowadzenie](#)
- [Animacja + Schemat](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl.

Prawo karne i prawo wykroczeń cz. 2

Źródło: Bill Oxford, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

Prawo karne i prawo wykroczeń należą do gałęzi prawa publicznego. Ich przepisy mają przede wszystkim chronić interes zbiorowości, a pośrednio również interes jednostki.

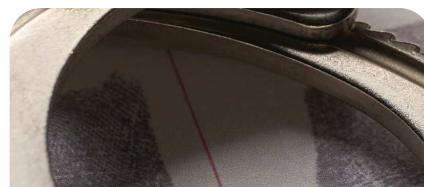
Obie te dziedziny prawa dotyczą wymierzania kar za czyny zabronione przez ustawę. Podstawową różnicą jest natomiast waga oraz stopień społecznej szkodliwości czynów objętych każdą z tych dziedzin.

W tym materiale poznasz podziały znamion czynów zabronionych, a także podziały przestępstw i wykroczeń.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym są znamiona czynu zabronionego.
- Scharakteryzujesz kryteria podziału znamion czynu zabronionego.
- Przeanalizujesz podział przestępstw i wykroczeń.

Dla zainteresowanych

**Prawo karne
i prawo wykroczeń...**

**Prawo karne
i prawo wykroczeń...**

**Prawo karne
i prawo wykroczeń...**

Prawo karne cz. 1

Prawo karne cz. 2

**Postępowanie
karne:...**

**Zasady prawa
karnego i funkcje...**

**Zasady wnoszenia
apelacji i kasacji...**

**Kary i środki karne
obowiązujące...**

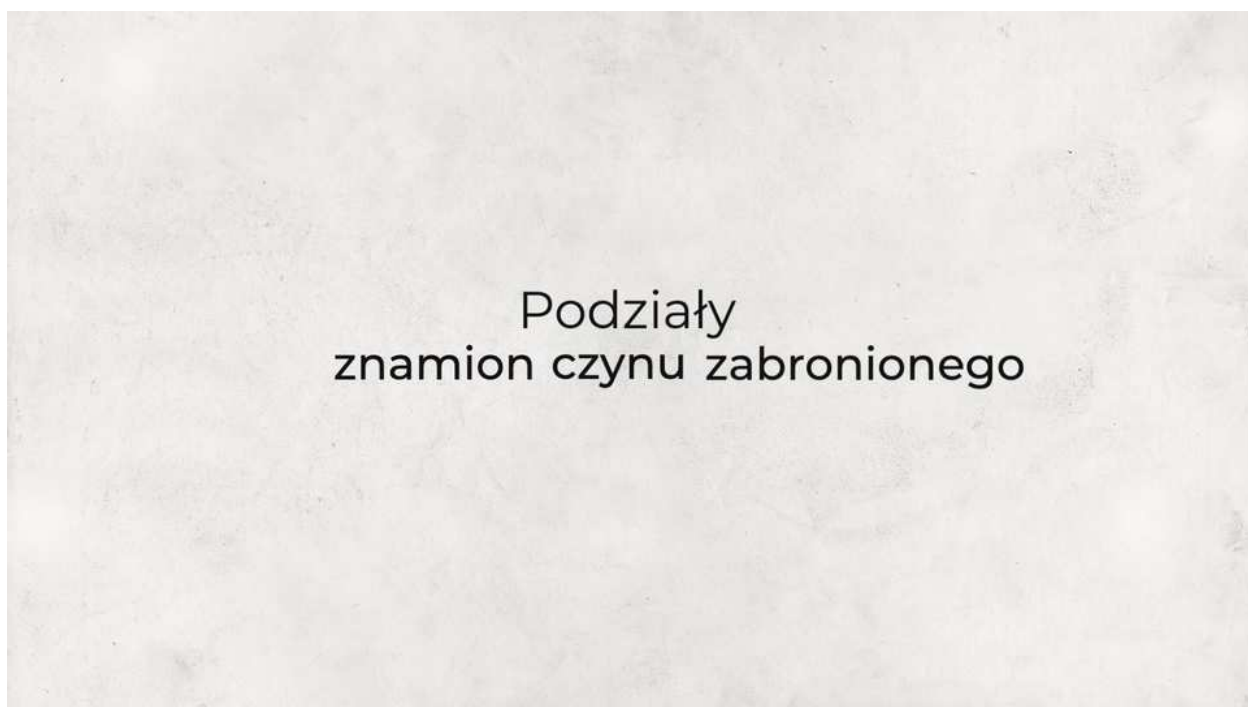
Animacja + Schemat

Znamiona czynu zabronionego

Czyny zabronione przez ustawę, jakimi są przestępstwa i wykroczenia, opisywane są za pomocą specyficznych dla nich cech, nazywanych znamionami. Owe znamiona, wspólne dla wszystkich przestępstw albo wykroczeń, stanowią składniki definicji przestępstwa i wykroczenia. Zestaw uszczegółowionych znamion pozwala na zróżnicowanie przestępstw i wykroczeń na typy rodzajowe przestępstw i wykroczeń, które – w razie ich popełnienia i przypisania konkretnemu sprawcy – powodują odpowiedzialność za czyny opisane w konkretnych przepisach ustanawiających na przykład przestępstwa czy wykroczenia kradzieży, przestępstwo zabójstwa, przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej.

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i schematem, a następnie wykonaj ćwiczenia.

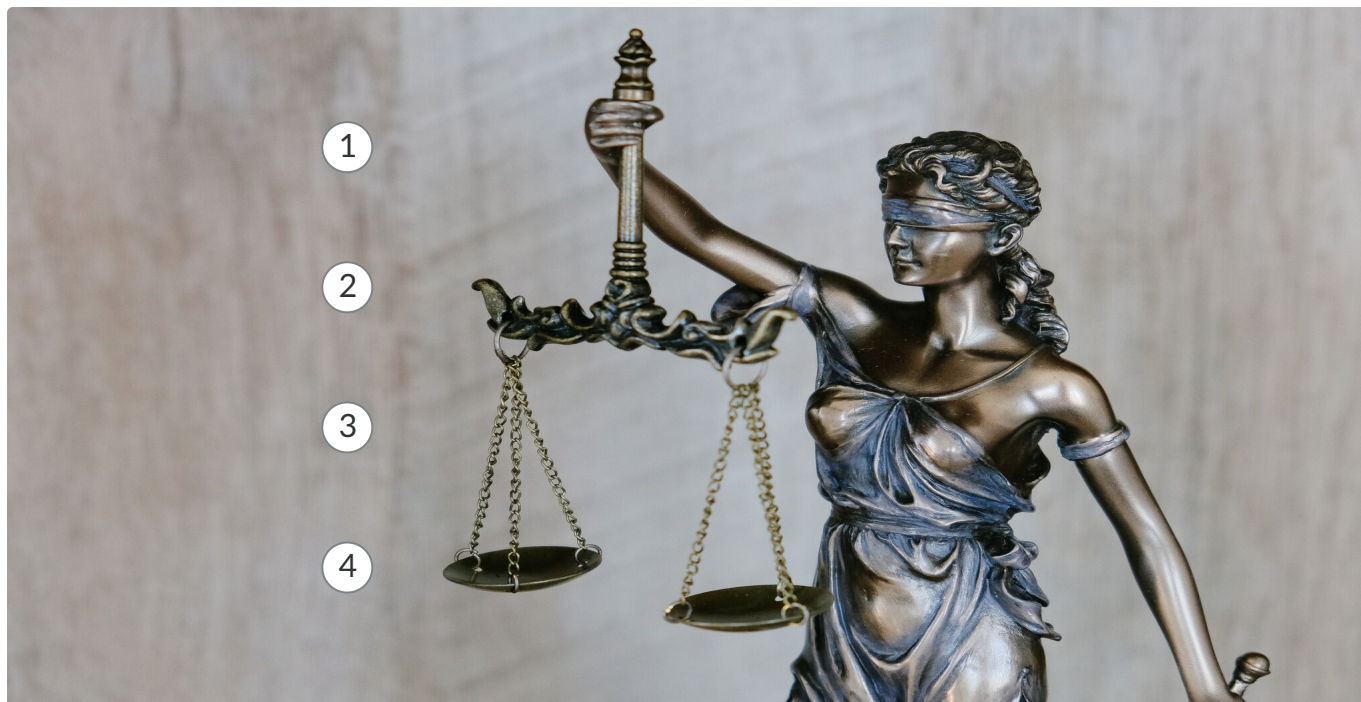

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R7sESLbnBdax7>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału

Kryterium systematyki rozbioru logicznego przepisu części szczególnej prawa karnego

1

Znamiona przedmiotu ochrony

Znamiona przedmiotu ochrony wyznaczają dobro chronione przepisami bądź konkretnym przepisem prawa karnego.

Mając na względzie stopień konkretyzacji dobra chronionego prawem, w doktrynie przeprowadza się podział przedmiotu ochrony na:

- ogólny,
- rodzajowy,
- indywidualny (bezpośredni).

Ogólny przedmiot ochrony jest wspólny wszystkim przepisom prawa karnego. Jego wydzielenie ma charakter symboliczny. Chodzi tu o ogół stosunków społecznych w państwie i w społeczności międzynarodowej.

Rodzajowy przedmiot ochrony jest wspólny dla oznaczonej grupy przepisów, zbliżonej pod względem dobra chronionego, np. mienia, życia, wolności. Przepisy takie są zazwyczaj zawarte w jednym rozdziale ustawy karnej. Prawidłowe wyznaczenie rodzajowego przedmiotu ochrony ma przełożenie na konstrukcję podobieństwa przestępstw, która skutkuje między innymi zastosowaniem przepisów o recydywie zwykłej.

Indywidualny przedmiot ochrony jest to dobro prawne chronione jednym, konkretnym przepisem ustawy karnej. Stanowi on uszczegółowienie rodzajowego przedmiotu ochrony.

Przykład:

Rodzajowym przedmiotem ochrony przepisów zgrupowanych w rozdziale XXXV Kodeksu karnego, zatytułowanym *Przestępstwa przeciwko mieniu*, są prawa do mienia. Wśród przepisów

tego rozdziału znajduje się między innymi art. 278, którego paragraf pierwszy statuuje przestępstwo kradzieży. Kradzież polega na zaborze cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia. Indywidualnym, inaczej bezpośrednim, przedmiotem ochrony przepisu art. 278 § 1 Kodeksu karnego jest własność i inne prawa przysługujące do rzeczy ruchomej w związku z ewentualnym bezprawnym jej zaborem.

2

Znamiona strony przedmiotowej

Znamiona strony przedmiotowej określają czyn oraz okoliczności mu towarzyszące. Należą do nich:

- znamiona czasownikowe, inaczej czynnościowe, wyrażone w przepisie za pomocą czasownika w trzeciej osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego trybu oznajmującego, np. „dopuszcza się”, „powoduje”, „zabija”, „znieważa”;
- znamiona skutku, występujące przy przestępstwach skutkowych, czyli materialnych;
- znamiona przedmiotu czynności wykonawczej, wskazujące przedmiot lub osobę, w stosunku do której popełniane jest przestępstwo lub wykroczenie;
- znamiona modalne, występujące stosunkowo rzadko, dotyczące sposobu, czasu i miejsca popełnienia czynu.

Trzeba zaznaczyć, że każde przestępstwo lub wykroczenie jest popełniane w jakimś czasie, miejscu, przy wykorzystaniu sposobu i wywołuje jakiś skutek w rzeczywistości. O zaliczeniu tych okoliczności do znamion decyduje jednakże ich wpływ na kwalifikację prawną.

3

Znamiona podmiotu

Znamiona podmiotu opisują sprawcę przestępstwa bądź wykroczenia. Wskazują, czy dane przestępstwo bądź wykroczenie ma charakter indywidualny oraz czy zachodzi przypadek umożliwiający karną odpowiedzialność nieletniego (tylko przy przestępstwach).

4

Znamiona strony podmiotowej

Znamiona strony podmiotowej określają stosunek sprawcy do podejmowanego przez niego czynu. Stosunek ten wyrażać się może w umyślności lub nieumyślności.

Źródło ilustracji: Tingey Injury Law Firm, CC 0

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z treścią przepisu i wykonaj polecenie.

“ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Art. 278a. § 1. Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli kradzież szczególnie zuchwałą popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl.

Przedstaw znamiona kradzieży opisanej w cytowanym przepisie.

Ćwiczenie 2

Wskaż, które z przedstawionych określeń odnoszą się do przedmiotu ochrony.

☐ zbiorowy

☐ indywidualny

☐ ogólny

☐ gatunkowy

☐ rodzajowy

Przeczytaj

Podziały przestępstw i wykroczeń

Prawodawstwo posługuje się wieloma kryteriami podziału przestępstw i wykroczeń. Oto najważniejsze z nich.

Kryterium szkodliwości społecznej

Szkodliwość społeczna oceniana jest w tym wypadku na płaszczyźnie tworzenia prawa, co wyraża się ostatecznie w dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

Według tego kryterium wydziela się:

- zbrodnie,
- występki.

Zgodnie z art. 7 Kodeksu karnego **zbrodnią** jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą (czyli 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotnim pozbawieniem wolności).

Występkiem z kolei jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.

Jak stanowi art. 8 Kodeksu karnego, zbrodnię można popełnić tylko umyślnie, natomiast występki – także nieumyślnie, jeżeli ustawa tak stanowi. Oznacza to, że regułą jest odpowiedzialność karna za popełnienie czynu umyślnego. Za nieumyślność odpowiada się wyjątkowo, gdy przewiduje to wyraźny przepis ustawy.

W przypadku wykroczeń wygląda to nieco inaczej. Zgodnie z art. 5 Kodeksu wykroczeń wykroczenie można popełnić zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie, chyba że ustawa przewiduje odpowiedzialność tylko za wykroczenie umyślne.

Kryterium przynależności skutku do znamion czynu zabronionego

1

Przestępstwa i wykroczenia materialne (skutkowe, znamienne skutkiem)

Przestępstwa i wykroczenia materialne to takie, do znamion których zalicza się skutek rozumiany jako zmianę w rzeczywistości, wywołaną popełnieniem czynu zabronionego. Zmiana ta wpływa na zakwalifikowanie zachowania właśnie z tego, a nie innego przepisu ustawy. Dla dokonania przestępstwa lub wykroczenia materialnego konieczne jest stwierdzenie związku przyczynowego między znamieniem czasownikowym a znamieniem skutku. Jeśli dojdzie do wypełnienia znamienia czasownikowego, ale nie zajdzie skutek, to znajdzie zastosowanie konstrukcja usiłowania przestępstwa albo wykroczenia.

2

Przestępstwa i wykroczenia formalne (bezsuktkowe)

Przestępstwa i wykroczenia formalne to takie, dla których dokonania wystarczy wypełnienie przez sprawcę znamienia czasownikowego. Dla kwalifikacji prawnej nie ma znaczenia skutek, jaki przestępstwo albo wykroczenie wywołało w rzeczywistości.

Źródło ilustracji: Gerd Altmann, CC 0

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Kryterium formy czynu

W prawie karnym i w prawie wykroczeń ze względu na to kryterium wyodrębnia się przestępstwa i wykroczenia:

- z działania,
- z zaniechania.

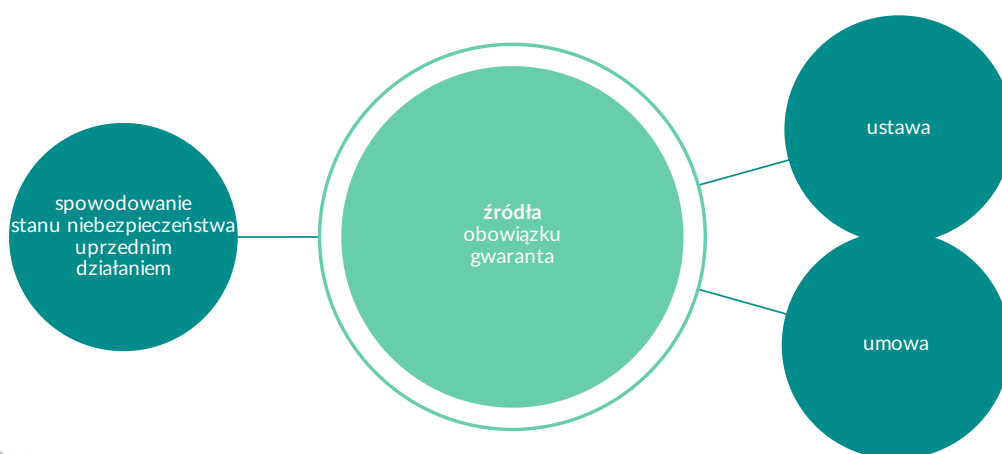
Działaniem jest aktywność pojmowana jako kompleks ruchów możliwy do zaobserwowania przez obiektywny podmiot. **Przestępstwa i wykroczenia z działania** to zatem takie, które mogą być zauważone przez obserwatora zewnętrznego.

Zaniechanie natomiast to brak działania, do którego sprawca był zobowiązany.

Przestępstwa i wykroczenia z zaniechania to czyny zabronione polegające na braku aktywności, którą sprawca był zobowiązany wykazać.

Kombinacja przestępstw materialnych popełnionych przez zaniechanie implikuje zagadnienie odpowiedzialności osoby określonej jako **gwarant**. Na mocy art. 2 Kodeksu karnego odpowiedzialności karnej za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie podlega tylko ten, na kim ciążył prawny, szczególnie obowiązek zapobiegnięcia skutkowi.

Prawny, szczególnie obowiązek gwaranta musi wynikać ze źródeł uznawanych za prawo, musi być też na tyle doprecyzowany, by jego niedopełnienie mogło stanowić treść zarzutu winy.

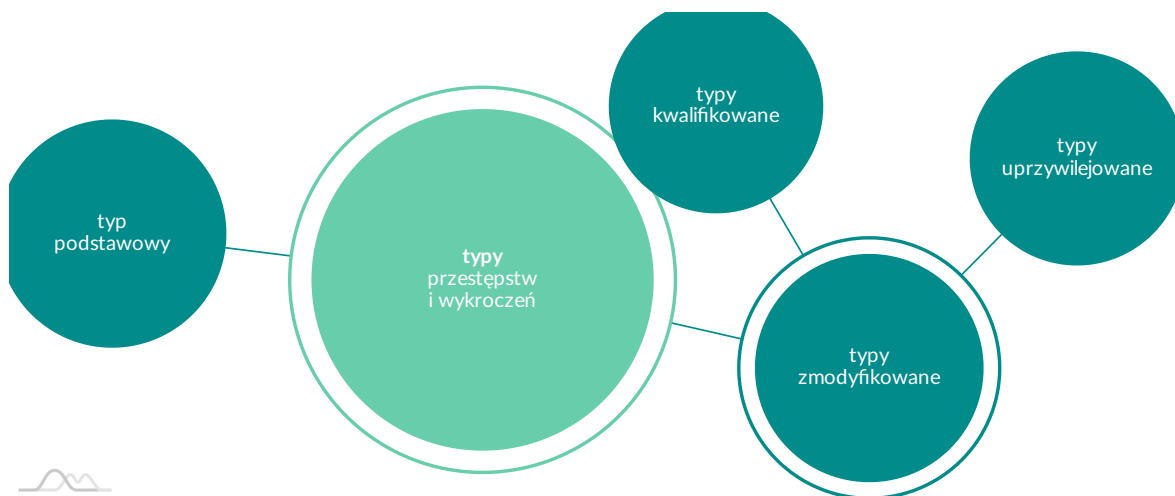

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przykład 1

Do opieki nad schorowanym starszym panem rodzina zatrudniła pielęgniarkę, której zadaniem było dbanie o jego dobrostan, w tym podawanie posiłków i leków o określonych godzinach. Pielęgniarka zapomniała o podaniu jednego z lekarstw, wskutek czego stan pacjenta pogorszył się – musiał on zostać poddany hospitalizacji, a następnie zmarł. Gwarantem w tej sytuacji była pielęgniarka związana umową z rodziną pacjenta, a jej działanie zostało zakwalifikowane jako przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie.

Zbliżony zestaw znamion, z których konstruowano typy przestępstw i wykroczeń

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Typ podstawowy stanowi punkt wyjścia do konstruowania typów zmodyfikowanych. Dzieje się tak dlatego, że typy zmodyfikowane zawierają wszystkie znamiona typu podstawowego oraz dodatkowe znamię albo znamiona wpływające na obostrzenie albo złagodzenie odpowiedzialności karnej, co jest uwidocznione w sankcji grożącej za popełnienie danego przestępstwa bądź wykroczenia.

Przykład 2

Kodeks karny:

Art. 148. § 1. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności **na czas nie krótszy od lat 8**, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto zabija człowieka:

1) ze szczególnym okrucieństwem, (...)

podlega karze pozbawienia wolności na czas **nie krótszy od lat 12**, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Art. 150. § 1. Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze pozbawienia wolności **od 3 miesięcy do lat 5**.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Typ kwalifikowany – oprócz znamion typu podstawowego – zawiera dodatkowe znamię bądź znamiona wpływające na zaostrzenie odpowiedzialności karnej.

Typ uprzywilejowany składa się ze znamion typu podstawowego oraz ze znamion dodatkowych, wpływających na złagodzenie odpowiedzialności karnej.

Jeżeli badany stan faktyczny wyczerpuje znamiona **typu zmodyfikowanego**, to jednocześnie wypełnia dyspozycję przepisu statuującego typ podstawowy. W takim przypadku zastosowanie znajduje jedynie przepis o typie zmodyfikowanym, jako dokładniej opisujący sytuację rodzącą odpowiedzialność karną lub odpowiedzialność za wykroczenie.

Kryterium podmiotu

przestępstwa i wykroczenia powszechne (ogólnospawcze)

Przestępstwa i wykroczenia powszechne to takie, których sprawca nie musi wykazywać szczególnych cech bądź właściwości. Musi wypełnić jedynie ogólne warunki odpowiedzialności.

Przykład

Kodeks karny

Art. 119. § 1. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególniej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

przestępstwa i wykroczenia indywidualne

Przestępstwa i wykroczenia indywidualne to takie, których sprawca – oprócz spełnienia ogólnych warunków odpowiedzialności – musi charakteryzować się określoną cechą lub właściwością.

Przykład

Kodeks karny

Art. 250a. § 1. Kto, będąc uprawniony do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo takiej korzyści żąda za głosowanie w określony sposób, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przestępstwa i wykroczenia indywidualne podlegają dalszemu podziałowi na:

- **właściwe**, przy których specyficzna cecha lub właściwość sprawcy wpływają na byt danego typu przestępstwa bądź wykroczenia w ogóle;
- **niewłaściwe**, w ramach których rozważana cecha bądź właściwość sprawcy wpływają na wyższą albo niższą karalność, tworząc typ kwalifikowany albo uprzywilejowany.

Słownik

czyn zabroniony

zachowanie odpowiadające opisowi zachowania określonego w ustawie karnej, obwarowany sankcją zastosowania kary kryminalnej; stanowi element składający się na strukturę przestępstwa lub wykroczenia

gwarant

osoba, która ponosi odpowiedzialność za uchronienie znajdującej się pod jej opieką innej osoby przed negatywnymi konsekwencjami

przestępstwo

zachowanie będące czynem zabronionym pod groźbą kary, bezprawnym, karygodnym, społecznie szkodliwym w stopniu większym niż znikomy i zawinionym

stawka dzienna

kwota ustalana przez sąd na podstawie wysokości dochodów sprawcy i różnych okoliczności związanych z dysponowaniem majątkiem; stawka dzienna nie może być niższa od jednej trzydziestej części minimalnego wynagrodzenia ani też przekraczać jej czterystukrotności

szkodliwość społeczna czynu

naruszenie (bądź możliwość naruszenia) dobra prawnego, interesu jednostki lub społeczeństwa; może dotyczyć sfery materialnej, fizycznej, jak i niematerialnej (np. psychicznej, duchowej)

wykroczenie

czyn zabroniony niebędący przestępstwem jako mniej szkodliwy społecznie, zagrożony karą aresztu od 5 do 30 dni, ograniczenia wolności do 1 miesiąca, grzywny lub nagany

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wykonaj ćwiczenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PIONGeQm>

Przestępstwa i wykroczenia umyślne oraz nieumyślne

Innym kryterium podziału przestępstw i wykroczeń jest strona podmiotowa. Dzieli je ona na umyślne oraz nieumyślne.

Zgodnie z artykułem 9 paragraf 1 Kodeksu karnego oraz z artykułem 6 Kodeksu wykroczeń czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, gdy sprawca ma zamiar jego popełnienia. Oznacza to, że sprawca chce popełnić dany czyn albo – przewidując możliwość jego popełnienia – godzi się na to.

Jak zatem widać, istotą umyślności jest zamiar. Zarówno przepisy, jak i doktryna rozróżniają dwie kategorie zamiaru: bezpośredni i ewentualny.

Cechami nieodłącznymi każdej formy zamiaru są świadomość i wola popełnienia czynu zabronionego.

W ramach zamiaru bezpośredniego świadomość przejawia się w wiedzy o naruszeniu prawa karnego bądź prawa wykroczeń (niekoniecznie sprecyzowanej – sprawca nie musi definiować wszystkich znamion danego typu czynu zabronionego jako przestępstwa albo wykroczenia). Z kolei wola jest utożsamiana z chceniem popełnienia czynu zabronionego. Chcenie nie jest równoznaczne z chęcią. Ten językowy twór, niepoprawny w polszczyźnie ogólnej, akcentuje odcięcie się od emocji, podczas gdy słowo chęć wyraża pragnienie popełnienia czynu zabronionego. Konieczność takiego sformułowania elementu woli zamiaru bezpośredniego wynika z faktu, że odpowiedzialności karnej podlegają także ludzie upośledzeni w sferze emocji, czyli psychopaci.

Zamiar bezpośredni jest konstrukcją łatwą do potocznego zrozumienia, natomiast zamiar ewentualny dla laika zazwyczaj nie będzie identyfikowany z umyślnością. Zapewne dzieje się tak dlatego, że umyślność w założeniu stanowi granicę

odpowiedzialności karnej, a nieumyślność w prawie karnym rodzi odpowiedzialność wyjątkowo.

Element świadomości przy zamiarze ewentualnym wyraża się w przewidywaniu możliwości popełnienia czynu zabronionego. Element woli zaś przejawia się w godzeniu się na czyn zabroniony. Owo przewidywanie możliwości popełnienia czynu zabronionego oznacza, że zamiar ewentualny nie występuje samoistnie. Zawsze jest konsekwencją stanu rzeczy, który nie jest zabroniony przez prawo karne bądź prawo wykroczeń. Z czynu obojętnego z punktu widzenia tych gałęzi prawa wyniknąć może skutek nierodzący odpowiedzialności bądź skutek rodzący odpowiedzialność. Dlatego właśnie w ujęciu potocznym zamiar ewentualny trudno identyfikuje się z umyślnością.

Postacią czynu umyślnego będzie więc zarówno celowe podpalenie domu, jak też podpalenie niejako przypadkowe, przykładowo – gdy ktoś, paląc śmieci na własnej posesji, pomyślał przez chwilę, że ogień może (ale nie musi) przenieść się na dom sąsiadów, ale było mu to obojętne. Obie formy zachowania łączą się z odpowiedzialnością karną za czyn z artykułu 288 paragraf 1 Kodeksu karnego, to jest za umyślne zniszczenie, uszkodzenie lub uczynienie mienia niezdatnym do użytku.

Nieumyślność została określona w artykule 9 paragraf 2 Kodeksu karnego oraz w artykule 6 paragraf 2 Kodeksu wykroczeń. Elementami nieumyślności są:

- brak zamiaru popełnienia czynu zabronionego;
- popełnienie czynu zabronionego na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach;
- popełnienie czynu zabronionego, mimo że możliwość jego popełnienia sprawca przewidywał albo mógł przewidzieć;
- istnienie związku przyczynowego między naruszeniem konkretnej reguły ostrożności a czynem zabronionym.

Jak można zauważyć, istotą nieumyślności jest brak zamiaru popełnienia czynu zabronionego. Z tym elementem łączy się twierdzenie, że nieumyślność nie zawiera elementu woli, natomiast może łączyć się ze świadomością – identyczną jak w przypadku zamiaru ewentualnego, czyli z przewidywaniem możliwości popełnienia czynu zabronionego.

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Z punktu widzenia udziału woli sprawcy...

- ☐ każde przestępstwo może być popełnione umyślnie lub nieumyślnie.
- ☐ niektóre rodzaje przestępstw mogą być popełnione także nieświadomie.
- ☐ przestępstwo może być popełnione tylko umyślnie.
- ☐ zbrodnie mogą być popełnione tylko umyślnie, a występki także nieumyślnie.

Ćwiczenie 2

Dopasuj przykłady przestępstw do właściwej grupy.

przestępstwo z zaniechania

dopuszczenie do kierowania
pojazdem na drodze publicznej
osoby bez prawa jazdy

przestępstwo z działania

nieudzielenie pomocy

zgwałcenie

niezawiadomienie
o przestępstwie

czynna napaść na
funkcjonariusza

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

“ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Art. 217

§ 1. Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl.

Zaznacz odpowiednie sformułowania.

Przytoczony przepis karny określa ☐ zbrodnię ☐ / ☐ występki ☐ . Według kryterium przynależności skutku do znamion czynu zabronionego jest to czyn ☐ skutkowy ☐ / ☐ formalny ☐ popełniony poprzez ☐ działanie ☐ / ☐ zaniechanie ☐ , a także ☐ powszechny ☐ / ☐ indywidualny ☐ i ☐ umyślny ☐ / ☐ nieumyślny ☐ .

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Malinowski

Przedmiot: Historia i teraźniejszość, Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022

Temat: Prawo karne i prawo wykroczeń cz. 2

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne.

Zakres rozszerzony

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

20) stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej (odpowiedzialność za wykroczenie i karna, wykroczenie a przestępstwo, występki a zbrodnie; wina i kara; zasada domniemania niewinności; prawo do obrony; wyłączenie odpowiedzialności karnej);

21) przedstawia kary i środki karne unormowane w Kodeksie wykroczeń i Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są znamiona czynu zabronionego;
- charakteryzuje kryteria podziału znamion czynu zabronionego;
- analizujesz podział przestępstw i wykroczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treścią e-materiału, żeby w czasie zajęć móc aktywnie uczestniczyć w dyskusji i rozwiązywać zadania.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Prawo karne i prawo wykroczeń cz. 2” i celów zajęć.
2. Uczniowie zgłaszają swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Wybrana lub chętna osoba zapisuje je na tablicy.

Faza realizacyjna:

1. Praca z animacją i schematem. Po zapoznaniu się z materiałem uczniowie wykonują notatkę metodą mapy myśli. Następnie w parach rozwiązują dołączone ćwiczenia. Wspólne omówienie odpowiedzi.
2. Podział klasy na grupy. Każda z nich opracowuje fragment materiału z sekcji „Przeczytaj” – przydzielone kryterium podziału przestępstw i wykroczeń. Po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów prezentują zagadnienie. Pozostali uczniowie sporządzają notatki, mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.
3. Uczniowie zapoznają się z multimediami w sekcji „Audiobook”. Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie wykonują polecenia i ćwiczenia dołączone do materiału.
4. Dyskusja na temat cech umyślności i nieumyślności przestępstw i wykroczeń. Wybrana osoba przedstawia wnioski.

Faza podsumowująca:

1. Chętni/wybrani uczniowie na głos czytają przygotowane przez siebie na początku zajęć pytania. Wskazują osoby, które mają na nie odpowiedzieć. Wybrana osoba odpowiada, następnie czyta swoje pytania itd.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, isap.sejm.gov.pl.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, isap.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedia jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.